

Notitie

Aan Paulien Bouterse
Van Sjoerd-Dirk Fiaschi – van der Est, 06-11656452,
s.d.fiaschi.van.der.est@amsterdam.nl, Nils Rutjes, 06- 5149716,
nilsrutjes@tauw.com

Kopie aan Jeordie van der Vliet, Maurice Backerra, Tienke Springer
Datum 15 januari 2020
Ons kenmerk -
Bijlage(n) -

Onderwerp Notitie vleermuizen en jaarrond beschermde nesten van vogels in te kappen bomen
in Noordzone-Egelsdonk

Opsteller	Goedgekeurd en vrijgegeven	Paraaf	Datum
Nils Rutjes			6-1-2020

1. Inleiding

Aanleiding

De gemeente Amsterdam is voornemens om de E-buurt Oost in Amsterdam Zuidoost te ontwikkelen tot een duurzame, levendige en groene stadswijk. Het plan is om een braakliggend terrein met een aantal bomen(rijen) om te vormen naar bouwgrond voor woningbouw. Een dergelijke ruimtelijke ontwikkeling kan effect hebben op beschermde soorten van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb).

Om het effect van de beoogde ontwikkelingen op beschermde natuurwaarden in kaart te brengen zijn door externe partijen quickscans uitgevoerd in het recente verleden. Els&Linde (2017) heeft een quickscan uitgevoerd voor het deelgebied Egelsdonk; Eelerwoude (2019) heeft dit gedaan voor deelgebied Noordzone. Zie figuur 2.1 voor de ligging van deze locaties.

Om de plannen te kunnen realiseren, bereidt de gemeente Amsterdam momenteel een wijziging voor van het bestemmingsplan. Tijdens dit proces werd geconstateerd dat de rapporten van Els&Linde en Eelerwoude tegenstrijdig zijn voor wat betreft de geschiktheid van het plangebied voor vleermuizen (en nesten van jaarrond beschermde vogels) in bomen. Deze notitie geeft de benodigde duidelijkheid over de situatie omtrent vleermuizen en nesten van jaarrond beschermde vogels.

Wettelijk kader

Vanuit natuurwetgeving is het van belang om na te gaan of er door de beoogde ontwikkeling negatieve effecten op beschermde soorten van de Wnb optreden. In Nederland zijn alle vleermuizen wettelijk beschermd als bedoeld in artikel 3.5, op basis van het feit dat vleermuizen zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

In verband met het voornemen om enkele bomen te vellen moet onderzocht worden of sprake is van overtreding van onderstaande verbodsbepalingen uit Wnb artikel 3.5:

- Lid 1: Het is verboden om vleermuizen opzettelijk te doden;
- Lid 2: Het is verboden om vleermuizen opzettelijk te verstoren;
- Lid 4: Het is verboden om verblijfplaatsen van vleermuizen te beschadigen of te vernielen

Inhoud notitie

Naar aanleiding van de quickscans is een nadere boominspectie uitgevoerd om te beoordelen of de geplande bomenkap kan leiden tot negatieve effecten op vleermuizen. Tijdens de inspectie is ook gecontroleerd op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogels. Deze notitie bevat verder geen ecologische onderbouwing voor gebiedenbescherming (Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland, Hoofdgroenstructuur en Ecologische Structuur). Voor de onderbouwing van gebiedenbescherming wordt verwezen naar de rapportages van Els&Linde (2017) en Eelerwoude (2019). Behalve vleermuizen (en nesten van jaarrond beschermde soorten) bevat deze notitie geen nadere onderbouwing voor andere beschermde soorten onder de Wnb. Voor de onderbouwing van andere beschermde soorten wordt verwezen naar de rapportages van Els&Linde (2017) en Eelerwoude (2019). Tot slot bevat deze notitie geen onderbouwing van natuurkansen. Voor een nadere onderbouwing van natuurkansen wordt verwezen naar de rapportage van Eelerwoude (2019).

Doel

Het project bevindt zich in een bestemmingsplanfase. De boominspectie is uitgevoerd om de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan in beeld te krijgen voor boombewonende vleermuizen (en jaarrond beschermde nesten). De voorliggende notitie geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke van de te vellen bomen zijn geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen en jaarrond beschermde nesten van vogels?
- Heeft het plangebied een functie voor vleermuizen in de vorm van een essentiële vliegroute of essentieel foerageergebied?
- Wat is het effect van de ingreep op vleermuizen (en vogels)?
- Is er aanvullend onderzoek of een ontheffing in het kader van de Wnb nodig?
- Hoe groot is de kans dat ontheffing wordt verleend en onder welke voorwaarden?

2. Huidige situatie en beoogde ontwikkeling

Plangebied

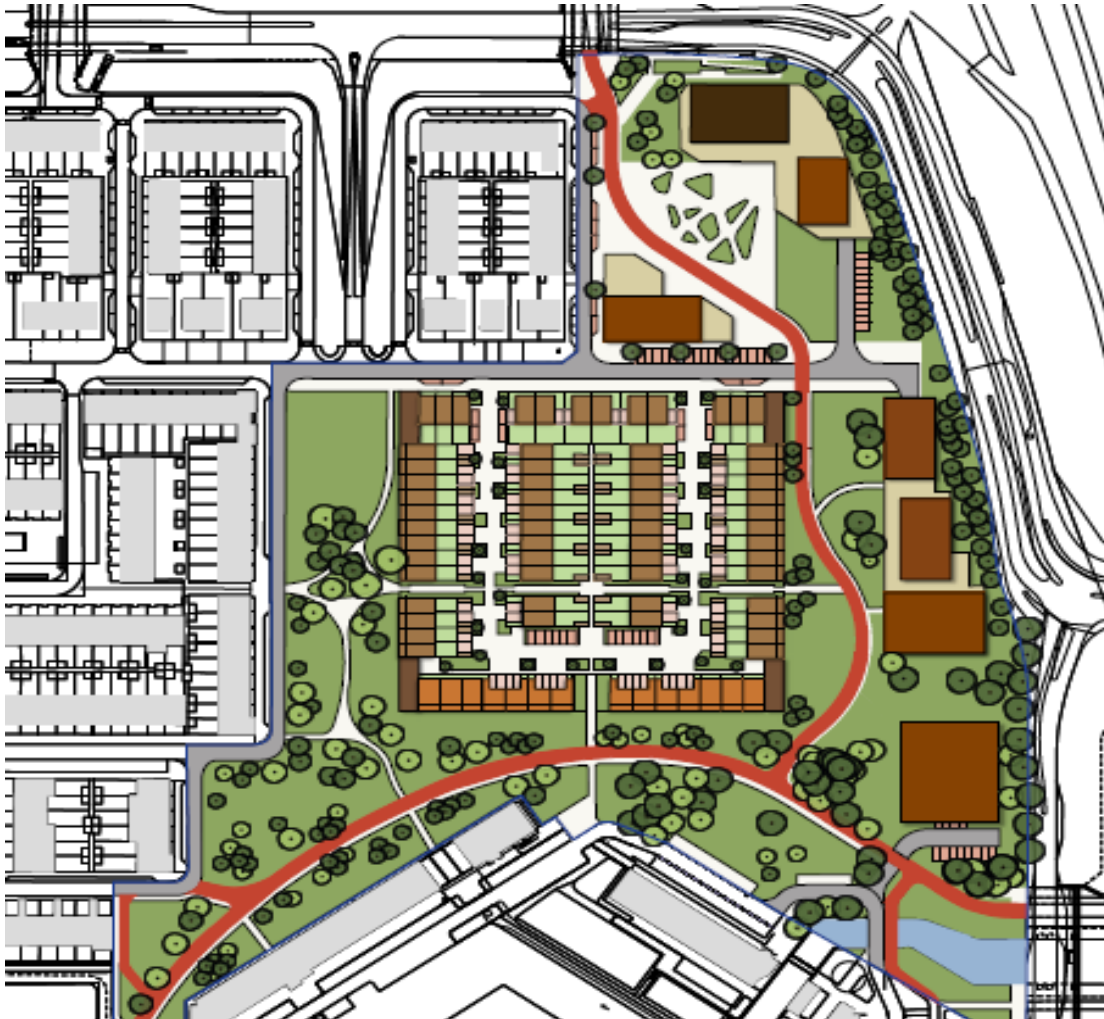
Het plangebied van de E-buurt Oost wordt aan de noordkant begrensd door de Daalwijkdreef, aan de oostkant door de Elsrijkdreef, aan de westkant door de Emerald buurt en aan de zuidzijde door de flats Geldershoofd en Gravestein. In figuur 2.1 is het plangebied op kaart weergegeven.

Figuur 2.1: De ligging van het plangebied E-buurt Oost, bestaande uit de deelgebieden Noordzone en Egelsdonk (rood).

Beoogde ontwikkeling

De initiatiefnemer is voornemens om in het plangebied woningbouw te realiseren. Het betreft grondgebonden en gestapelde woningen. Voor de ontwikkeling wordt een ruimtelijke procedure gevolgd. Voor het bouwrijp maken van het terrein zijn verschillende ingrepen nodig, waaronder het kappen van bomen en struweel. In deze notitie wordt alleen ingegaan op deze werkzaamheden. Andere werkzaamheden, zoals het droogleggen van watergangen, sloop van gebouwen en het bouwrijp maken van het plangebied, maken geen deel uit van de scope van deze notitie.

Figuur 2.2: Plankaart van het plangebied. Bron: Stedenbouwkundig plan gemeente Amsterdam.

2. Werkwijze

Literatuuronderzoek

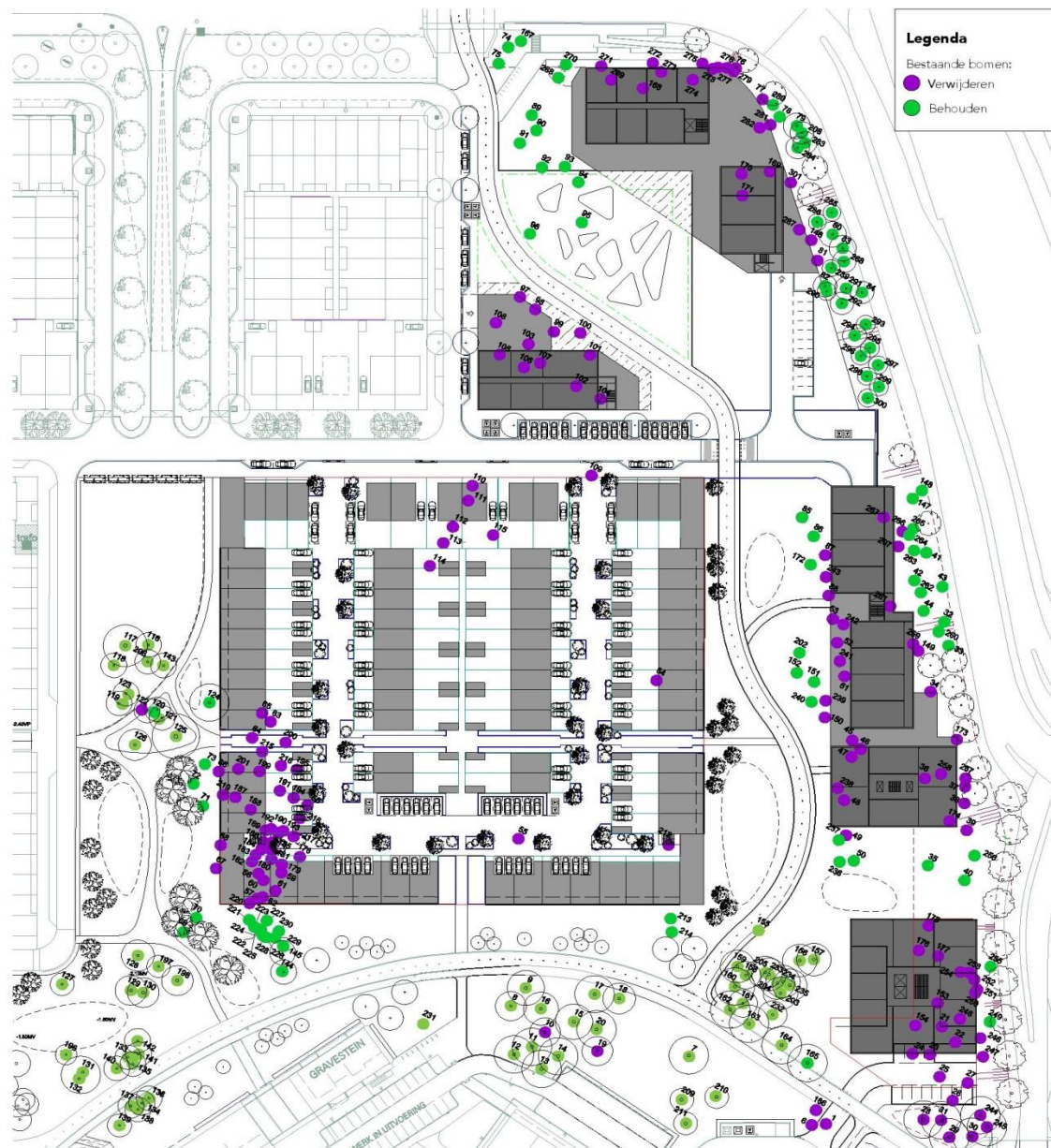
Om na te gaan welke vleermuizen en vogels met een jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied kunnen voorkomen is een literatuurstudie uitgevoerd. De mogelijke aanwezigheid van vleermuizen en vogels met een jaarrond beschermd nest is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data;
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF);
- De quickscans uit 2017 (Els&Linde, 2017) en 2019 (Eelerwoude, 2019);
- Ecoviewer van Tauw.

Oriënterend veldbezoek

Op 18 december 2019 heeft Nils Rutjes een bezoek aan het plangebied gebracht. Het veldbezoek vond overdag plaats. Tijdens het bezoek is middels visuele inspectie vanaf maaiveld gekeken naar de aanwezigheid van sporen en geschikte verblijfplaatsen van vleermuizen en jaarrond beschermde nesten van vogels in de bomen die gepland staan om geveld te worden (zie figuur 2.3).

De inspectie vond plaats met behulp van een zaklamp en verrekijker, maar zonder gebruik van een batdetector. De maand december valt immers buiten de geschikte periode voor nader onderzoek naar actieve vleermuizen. Tijdens de inspectie zijn de bomen genoteerd die mogelijk geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Daarnaast is gelet op de aanwezigheid van functioneel leefgebied voor vleermuizen en de aanwezigheid van jaarrond beschermde vogelnesten.

Figuur 2.3: Overzicht van de bomen die behouden blijven (groen) of verwijderd worden (paars).

3. Resultaten

Literatuuronderzoek

Er zijn waarnemingen van vleermuizen en vogels met een jaarrond beschermd nest bekend in de omgeving van het plangebied. In tabel 3.1 staat weergegeven welke soorten vleermuizen er in of in de omgeving van het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen.

Tabel 3.1. Beschermde soorten die (mogelijk) voorkomen in de omgeving van het plangebied.

Soortgroep	Aanwezige soorten in de omgeving van het plangebied (NDFF)	Overige soorten die mogelijk voorkomen in de omgeving van het plangebied (Ecoviewer, Tauw)
Vleermuizen (artikel 3.5)	gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis	gewone grootoorvleermuis, kleine dwergvleermuis, meervleermuis, tweekleurige vleermuis
Vogels jaarrond beschermd* (artikel 3.1)	buizerd, ooievaar, sperwer	boomvalk, havik, ransuil, roek, steenuil

**In de tabel staan alleen vogels die in bomen kunnen broeden.*

Quickscan Wet natuurbescherming Els & Linde (2017)

Op 22 maart 2017 heeft een ecooloog van bureau Els & Linde een bezoek gebracht aan het zuidelijke deel van het plangebied, het gedeelte Egelsdonk. Tijdens het veldbezoek zijn o.a. de te kappen bomen beoordeeld op geschiktheid voor vleermuizen en jaarrond beschermde nesten. Jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen en er waren geen aanwijzingen voor aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van vleermuizen binnen het terrein. Dit laatste is echter niet duidelijk beschreven in de quickscan, omdat een nadere onderbouwing ontbrak. Ook was de conclusie dat er in Egelsdonk geen essentiële vliegroute of essentieel foerageergebied aanwezig is.

Quickscan Wet natuurbescherming Eelerwoude (2019)

Op 29 januari 2019 heeft een ecooloog van Eelerwoude een bezoek gebracht aan het noordelijke deel van het plangebied, het gedeelte Noordzone. Tijdens het veldbezoek zijn o.a. de te kappen bomen beoordeeld op geschiktheid voor vleermuizen en jaarrond beschermde nesten. Jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen en er zijn geen geschikte boomholtes en spleten aangetroffen die potentieel geschikt zijn als verblijfplaatsen voor vleermuizen. Daarnaast concludeert Eelerwoude dat er in Noordzone van het plangebied geen essentiële vliegroute of essentieel foerageergebied wordt aangetast, maar tegelijkertijd stelt het ook dat nader onderzoek nodig is indien de bomenrij langs de provinciale weg niet gehandhaafd wordt. Dit maakte geen deel uit van het plangebied, toch maakte Eelerwoude hier vanuit de zorgplicht wel melding van.

Boominspectie december 2019

Resultaten verblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn er aantal soorten die gebruik maken van bomen om in te verblijven. Rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boombewonend en de ruige dwergvleermuis kan zowel bomen als gebouwen bewonen. Andere soorten vleermuizen, die in de omgeving voorkomen, zoals gewone dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger, verblijven in gebouwen. Gebouwen maken geen onderdeel uit van de scope van deze notitie.

Er zijn in drie bomen met holtes aangetroffen, waarvan niet met zekerheid kan worden uitgesloten dat deze in gebruik zijn door boombewonende vleermuizen als verblijfplaats. Er zijn geen andere bomen met holtes waargenomen. De locaties van de bomen zijn in figuur 3.1 op kaart weergegeven. Het betreft 3 Huntingdon lepen met de boomnummers: 540636, 540638 en 540639.

In twee van deze bomen zijn ook nesten aangetroffen die potentieel geschikt zijn voor jaarrond beschermde vogels (zie figuur 3.1). Figuur 3.2 geeft een impressie van de (geschikte) verblijven.

Figuur 3.1: Locaties van de te verwijderen bomen waarin holtes/nesten zijn aangetroffen.

Figuur 3.2: Impressies van de aangetroffen holtes (links) en het vogelnest (rechts).

Resultaten vliegroute en foerageergebied

Diverse delen van het plangebied zijn in de huidige situatie geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Het plangebied bestaat uit een afwisseling van open ruimtes en wind beschutte plaatsen langs bomen(rijen). Deze bomen bieden beschutting voor vleermuizen om langs te jagen en ter oriëntatie bij het vliegen. De inschatting is dat er geen sprake is van aantasting van essentiële vliegroutes of foerageergebieden mits er ruimte is voor inpassingen in het ontwerp die het plan uitvoerbaar maken. Met een "inpassingsplan" wordt bedoeld dat bomen, die terug worden geplant, aansluiten op de resterende bosschages die onderdeel uitmaken van het plangebied. Dit betekent wel dat het inpassingsplan gericht is op het behoud van voldoende bomen als vliegroute en foerageergebied. Het plan voor het kappen van bomen is dus uitvoerbaar, mits bomen aansluitend op de resterende bosschage worden teruggeplant. Dit voor het behoud van de bosschage als vliegroute en foerageergebied. Een ecologisch deskundige dient daarom het inpassingsplan te beoordelen van de bomen. Zonodig dient het ontwerp te worden aangepast op aanwijzen van de ecooloog.

3. Conclusie en vervolgstappen

Bevindingen

Er zijn in totaal 3 bomen aangetroffen met holtes in de stam en/of een nestlocatie in de kroon. Het betreft bomen langs de provinciale weg (zie figuur 3.1). Zonder nader onderzoek kan niet worden uitgesloten dat vleermuizen of vogels met een jaarrond beschermd nest gebruikmaken van deze bomen.

Verblijfplaatsen vleermuizen

Omdat de holtes vanaf maaiveld slecht te inspecteren zijn is het advies om met behulp van een boomcamera te controleren hoe de holtes er van dichtbij uitzien, of deze mogelijk geschikt zijn en of er uitwerpselen of zelfs dieren kunnen worden waargenomen. De bomen zijn al klimmenderwijs te inspecteren. Als de "nadere inspectie" met een boomcamera uitwijst dat de holtes ongeschikt zijn voor vleermuizen om te gebruiken als verblijfplaats, dan is het plan uitvoerbaar zonder aanvullend vleermuisonderzoek uit te voeren. Er hoeft ten aanzien van vleermuizen in dat geval ook geen ontheffingsaanvraag in het kader van de Wnb te worden aangevraagd.

Indien een nadere inspectie met een boomcamera uitwijst dat er in bepaalde maanden van het jaar mogelijk vleermuizen in de holtes verblijven is aanvullend onderzoek met behulp van een batdetector nodig. Het nader onderzoek naar vleermuizen dient in dat geval volgens de volgende planning te verlopen:

- Vier veldonderzoeken: twee bezoeken in de zomer- en kraamperiode (juni/juli) en twee bezoeken in de paarperiode augustus/september. Omdat het gaat om potentiële verblijfplaatsen van boombewonende soorten vleermuizen volstaat het om vier veldbezoeken uit te voeren. Voor de benodigde onderzoeksinspanning dient het onderzoek te worden uitgevoerd conform het vleermuisprotocol (NGB, 2017).

Als de nadere inspectie uitwijst dat de bomen een verblijfsfunctie voor vleermuizen vervullen dienen maatregelen te worden genomen om effecten op vleermuizen te beperken. Ook dient er een ontheffing in het kader van de Wnb te worden aangevraagd. Een ontheffing dient te worden aangevraagd bij de omgevingsdienst Noord-Holland Noord.

Vliegroutes/foerageergebieden vleermuizen

De inschatting is dat er geen sprake is van aantasting van essentiële vliegroutes of foerageergebieden mits er ruimte is voor inpassingen in het ontwerp die het plan uitvoerbaar maken. Dit betekent wel dat het inpassingsplan gericht is op het behoud van bepaalde bomenrijen als vliegroute en foerageergebied. Een ecologisch deskundige dient daarom het inpassingsplan te beoordelen van de bomen. Mogelijk dient het ontwerp te worden aangepast op aanwijzen van de ecooloog.

Vogels met een jaarrond beschermd nest

Langs de Elsrijkdreef in het gedeelte Egelsdonk zijn potentiële nesten van jaarrond beschermde vogels waargenomen, mogelijk van buizerd, sperwer of ransuil. Omdat niet met zekerheid is uit te sluiten dat nesten tijdens het broedseizoen in gebruik zijn door vogels met een jaarrond beschermd nest dient een nadere inspectie te worden uitgevoerd. De inspectie vindt tegelijk plaats met de inspectie van de boomholtes in de periode januari-februari. Dit betekent dat de klimmers de nesten tegelijk inspecteren op het gebruik en de aanwezigheid van sporen.

Indien een nadere inspectie uitwijst dat de nesten mogelijk in gebruik zijn door sperwer, buizerd of ransuil is aanvullend onderzoek met behulp van een batdetector nodig. Het nader onderzoek naar vogels dient in dat geval volgens de volgende planning te verlopen:

- Minimaal 4 veldbezoeken in de periode 15 februari en 15 juli, met minimaal 20 dagen tussen ieder bezoek (Bron: <https://www.sovon.nl/nl/soort/7670>; <https://www.sovon.nl/nl/soort/2690> & BIJ12, 2018).

Tijdens het broedseizoen beschermde nesten

Voor het vellen van de bomen dient te allen tijde rekening te worden gehouden met het broedseizoen in verband met de mogelijke aanwezigheid van nesten van algemene broedvogels (Wnb artikel 1.11, zorgplicht). In het geval van een broedende vogel, dient de uitvoerder verstoring van het nest te voorkomen, tot het moment dat het nest niet meer in gebruik is.

4.Literatuurlijst

BIJ12, 2017. Kennisdocument buizerd.

Els&Linde, 2017. Quicksan ecologie Egelsdonk te Amsterdam.

Eelerwoude, 2019. Toetsing Wet natuurbescherming Noordzone, Amsterdam.

<https://www.maps.amsterdam.nl>

<https://www.sovon.nl/nl/soort/2690>

<https://www.sovon.nl/nl/soort/7670>

Nationale Database Flora en Fauna